

## Домніч Валерій Іванович — териолог, мисливствознавець, педагог

Наталія Лебедєва<sup>1</sup>, Ігор Загороднюк<sup>2</sup>

<sup>1</sup> *Запорізький національний університет, Запоріжжя*  
*e-mail: natalyredfox@gmail.com; orcid: 0000-0001-9831-6975*

<sup>2</sup> *Національний науково-природничий музей НАН України, Київ*  
*e-mail: zozzag@ukr.net; orcid: 0000-0002-0523-133X*

**LEBEDEVA, N., I. ZAGORODNIUK. Domnich Valeriy Ivanovych, a mammalogist, game expert, and teacher.** — An essay on Prof. V. Domnich, head of the Department of Forest Biology, Game Management and Ichthyology of Zaporizhia National University, who is known as a researcher of game fauna. The beginning of his research is connected with international programs aimed to study of the fauna of the Far North. Since 1989, the researcher has been working in Zaporizhia, where together with his colleagues he founded the first profile department in Ukraine to study the organization and management of hunting farms. Valery Domnich is the author of more than 150 scientific papers on the ecology of large mammals (mostly ungulates and predators) and game management. He supervised two candidate dissertations.

### Біографічні деталі

Валерій Іванович Домніч народився 28 серпня 1950 р. у м. Червоноармійськ (нині м. Вільнянськ) Запорізької обл., у родині службовців. Середню освіту здобув у Вільнянській середній школі № 2. У 1974 р. закінчив Дніпропетровський державний університет (кафедра зоології). Трудову діяльність розпочав учителем у с. Аліскерово Магаданської обл.



У 1975–1989 рр. працював у Лабораторії мисливської териології Інституту біологічних проблем Півночі АН СРСР, шлях від стажера до старшого наукового співробітника. У Запорізькому національному університеті з 1989 р. на посаді доцента біологічного факультету; у 1997–2003 рр. — його декан. З 1999 р. очолює кафедру мисливствознавства та іхтіології, яку 2016 р. перейменовано на кафедру біології лісу, мисливствознавства та іхтіології. Доктор біологічних наук з 2008 р.; з 2011 р. професор.

Рис. 1. Валерій Іванович Домніч. 2020 р. Фото з архіву кафедри біології лісу, мисливствознавства та іхтіології.

## Ключові наукові доробки

Науковими інтересами Валерія Івановича є динаміка чисельності, екологія копитних, хижих та гризунів різних районів Палеарктики, раціональне використання, акліматизація та інтродукція промислових видів мисливських тварин і їх роль та охорона в екосистемах різних регіонів України.

Наукову діяльність Валерій Іванович розпочав у арктичних експедиціях Інституту біологічних проблем Півночі АН СРСР за Міжнародною науковою програмою «Збереження тваринного світу Арктики». У межах цієї програми він брав участь у дослідженнях екології вівцебиків на о. Врангеля, яких було завезено з о. Нунівак (США). Надалі вивчав екологію промислових видів ссавців (лося, дикого північного оленя, вовків, лисиць та інших) у важкодоступних районах Колими та Чукотки.

За результатами цих досліджень підготував і захистив кандидатську дисертацію «Екологія та раціональне використання лося крайнього північного сходу Сибіру» (1986 р., Інститут екології й морфології тварин ім. О. М. Северцева АН СРСР, Москва) та опублікована монографія з керівником роботи — «Лось на Північному Сході Сибіру» (Чернявський & Домніч 1989).

Працюючи в Запоріжжі на біологічному факультеті у 1995 р. разом з В. Ю. Вовченком заснував наукову лабораторію біоресурсів навколишнього природного середовища, яка від початку і дотепер веде дослідження в різних регіонах України й у якій виконуються роботи з проектування, організації та розвитку мисливських господарств, наукового обґрунтування режиму ведення мисливських господарств різних форм власності, ведеться моніторинг стану флори та фауни для оцінки впливу їхньої діяльності на довкілля.

У 2008 р. Валерій Іванович захистив докторську дисертацію за темою «Роль ратичних (Cervidae, Bovidae) та хижих (Canidae) у біогеоценозах окремих районів Палеарктики».

Валерій Іванович є автором однієї монографії та понад 150 наукових праць із мисливствознавства; брав участь у трьох міжнародних проєктах, під його керівництвом підготовлено і захищено дві кандидатські дисертації.



Разом із В. І. Лисенком та В. Ю. Вовченком у 1990 р. став засновником першої в Україні профільної кафедри з вивчення питань організації та ведення мисливських господарств.

Рис. 2. Засновники першої в Україні кафедри мисливствознавства та іхтіології В. Домніч та В. Лисенко. Фото з архіву кафедри біології лісу, мисливствознавства та іхтіології ЗНУ, 2012 р.

Наукові дослідження, які здійснюються Валерієм Івановичем та його учнями спрямовані на визначення особливостей біології представників мисливської фауни (олень шляхетного, лані, муфлона, свині дикої, вовка, лиса рудого, зайця сірого) в умовах трансформованих території, структур їх популяцій та динамічних процесів, які в них відбуваються. Серед інших праць цього напрямку можна відмітити статті про особливості живлення муфлона європейського та його вплив на фітоценози природоохоронних територій (Домніч 2003), особливості живлення свині дикої у різних біогеоценозах Південного Сходу України (Домніч *et al.* 2015), мінливість ознак краніального скелета вовка звичайного (Домніч *et al.* 2017).

Окремим напрямом є дослідження механізмів адаптації мисливських видів до «культурних ландшафтів» та змін фауни Півдня України внаслідок експансій та інвазій нових видів. Результати досліджень використовуються для планування організації та проведення моніторингу за станом популяцій тварин у певних мисливських господарствах. Цей напрям досліджень також знайшов відбиток у наукових працях Валерія Івановича, серед них, як приклад, статті про формування статевої структури поголів'я лані під впливом чинників довкілля (Домніч 2007) та особливості екології шакала звичайного на острові Бірючий (Домніч *et al.* 2009).

### **Чесноти, захоплення, суспільна робота, відзнаки**

Валерій Іванович є членом двох спеціалізованих рад з захисту дисертацій за напрямком «Екологія»<sup>1</sup>; членом Національної науково-технічної ради з мисливського господарства та полювання Всеукраїнської асоціації мисливців та користувачів мисливських угідь та Наукової ради Азово-Сиваського НПП.

Неодноразово був членом конкурсних комісій студентських наукових робіт з напрямів «Біологічні науки», «Екологія та екологічна безпека» та «Лісове господарство» та Малої академії наук.

За вагомий внесок забезпечення розвитку біологічної та екологічної освіти як у Запорізькому регіоні, так і за його межами та багаторічну сумлінну працю неодноразово був нагороджений грамотами ректора ЗНУ, Управління освіти й науки Запорізької облдержадміністрації, МОН України, у 2010 р. — грамотою та нагрудним знаком «Відмінник лісового господарства України», а у 2020 р. — орденом III Запорізької обласної ради.

Профіль дослідника в Гугл Академії (Scholar Google,  $h = 6$ ):

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=ZQ5yiAcAAAAJ>

---

<sup>1</sup> Перша — Д 08.051.04 Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара із захисту докторських дисертацій за спеціальністю «Екологія та охорона навколишнього середовища»; друга — К 26.880.02 Державної екологічної академії після дипломної освіти та управління, м. Київ, із захисту кандидатських дисертацій за спеціальністю «Екологія».

## Література

- Домнич В. И. 2003. Сравнительная оценка кормовой обеспеченности муфлона европейского на косе Бирючий остров и в зоологическом парке «Таврия». *Biosystems Diversity*, №11: 160–163.
- Домніч В. І. 2007. Формування статеві структури поголов'я лані (*Cervus dama*) під впливом факторів навколишнього середовища в степовій Україні. *Вісник Запорізького національного університету: збірник наукових праць. Біологічні науки*, № 1: 64–73.
- Домніч В. І., Н. С. Ружіленко, І. О. Смірнова, А. В. Домніч. 2009. Особливості екології шакала звичайного (*Canis aureus* L.) на острові Бірючий. *Вісник Запорізького національного університету: збірник наукових праць. Біологічні науки*, № 1: 41–48.
- Делеган, І. В., В. І. Домніч. 2010. Особливості мисливського господарства і полювання в державних лісах Словаччини. *Науковий вісник Українського державного лісотехнічного університету України*, 20.15: 14–19.
- Домніч, В. А., Д. О. Бугло, Н. І. Лебедєва, В. І. Домніч. 2014. Аналіз способів та результативності полювання на лисицю звичайну степової зони України. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Біологія*, 37: 54–61.
- Домніч, В. І., О. А. Кравцов, В. Ю. Вовченко. 2015. Особливості живлення дикого кабана *Sus scrofa* заплавної та степових біогеоценозів південного сходу України. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Біологія*, 38-39: 20–24.
- Кузнецова М. В., А. М. Волох, В. И. Домнич, В. Е. Тышкевич, А. А. Данилкин. 2007. Молекулярно-генетическое исследование благородного оленя, *Cervus elaphus* (Cervidae), Восточной Европы. *Вестник зоологии*, 41 (6): 505–509.
- Лебедєва, Н. І., В. І. Домніч, А. С. Замура. 2017. Краніологічний профіль вовка звичайного *Canis lupus* L., 1758 (Canidae) південного сходу України. *Вісник Запорізького національного університету: збірник наукових праць. Біологічні науки*, № 2: 27–33.
- Чернявский, Ф. Б., В. И. Домнич. 1989. *Лось на Северо-Востоке Сибири*. Наука, Москва, 1–125.
- Domnich, V. I., A. V. Domnich, O. V. Zhukov. 2021. Phytoindication approach to assessing factors determining the habitat preferences of red deer (*Cervus elaphus*). *Biosystems Diversity*, 29 (3): DOI: <https://doi.org/10.15421/012124>

**ЛЕБЕДЕВА, Н., І. ЗАГОРОДНЮК. Домніч Валерій Іванович — теріолог, мисливствознавець, педагог.** — Нарис про завідувача кафедри біології лісу, мисливствознавства та іхтіології Запорізького національного університету проф. В. Домніча, відомого як дослідника мисливської фауни. Початки досліджень пов'язані з міжнародними програмами з вивчення фауни Крайньої півночі. З 1989 р. дослідник працює в Запоріжжі, де спільно з колегами заснував першу в Україні профільну кафедру з вивчення питань організації та ведення мисливських господарств. Валерій Домніч — автор понад 150 наукових праць із питань екології великих ссавців (переважно копитних і хижих) та питань ведення мисливського господарства. Керівник двох кандидатських дисертацій.